

Hankintamenettelyn lajit – enemmän vaihtoehtoja, helpompi osallistua

Uusien direktiivien lähestymistapa perustuu ns. **välinevalikoimaan**, joka antaa hankintaviranomaisille enemmän joustovaraa ja vaihtoehtoja sekä tarjoaa uusia hankintaväilyä. Viranomaisilla on paljon suurempi vapaus valita tarpeisiinsa parhaiten soveltuva menettely:

- **Mahdollisuudet käyttää hankintamenettelyjä**, joihin kuuluu neuvotteluja, ovat huomattavasti laajempia ja joustavampia kuin nykyisten direktiivien mukaan. Hankintaviranomaiset voivat hyödyntää tällaisia menettelyjä aina, kun neuvottelut ovat tarpeen.
- **Uusi tarjousperusteinen neuvottelumenettely** korvaa nykyisen neuvottelumenettelyn, jossa hankintailmoitus julkaistaan etukäteen. Uusi menettely on rakenteeltaan entistä selkeämpi, millä varmistetaan menettelyjen oikeudenmukaisuus, avoimuus ja tehokkuus. Tavoitteena on parantaa tarjouksia ja antaa viranomaisille tehokkaita välineitä, joilla hankintamenettelyistä saadaan neuvottelujen avulla paras mahdollinen tulos.
- **Kilpailullisesta neuvottelumenettelystä** on tehty yksinkertaisempi ja käyttökelpoisempi. Siihen on nyt mahdollista osallistua samoin ehdoin kuin tarjousperusteiseen neuvottelumenettelyyn, mikä takaa viranomaisille mahdollisimman laajan valinnanvaran.
- Myös **uusi innovaatiokumppanuus** laajentaa hankintaviranomaisten väline- ja menettelyvalikoimaa. Sen avulla viranomaiset voivat hankkia käyttöönsä erittäin innovatiivisia ratkaisuja. Tämä perustuu siihen, että innovaatiokumppanuuksissa yhdistetään oikealla tavalla tutkimuspalvelut ja ostoelementit (ks. tietosivu 9).

Joustavammat ja tehokkaammat menettelyt

Hankintaviranomaisilla on myös entistä vapaammat kädet järjestää hankintamenettelyjä mahdollisimman joustavasti ja tehokkaasti. Hankintamenettelyjen hallinnointia koskevia sääntöjä on uudistettu perusteellisesti niiden tehokkuuden ja käyttökelpoisuuden parantamiseksi. Keskeisimpiä uudistuksia ovat mm. seuraavat:

- Tarjouskilpailuihin osallistumisen ja tarjousten esittämisen **aikarajoja** on lyhennetty, mikä nopeuttaa ja yksinkertaistaa hankintamenettelyjä.
- **Uudessa sähköisessä menettelyssä** tarjoajat voivat antaa **eurooppalaisen hankinta-asiakirjan vakiomuotoisella lomakkeella** oman vaatimustenmukaisuusvakuutuksensa, eikä niiden tarvitse toimittaa täydentäviä asiakirjoja tarjousten valintavaiheessa. Viranomaisten on yleensä tarkistettava tarjouskilpailun voittajan asiakirjat vain menettelyn lopussa ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tarkistusta varten ne voivat käyttää EU:n sisämarkkinoiden sähköisiä tietokantoja, joiden ansiosta luotettavat ajantasaiset tiedot ovat nopeasti saatavilla.
- Viranomaiset voivat vaatia, että rakennustöillä, palveluilla tai tavarantoimituksilla on erityinen **merkki** todistuksena niiden ympäristöominaisuuksista, sosiaalisista ominaisuuksista

tai muista hankintamenettelyssä edellytetyistä ominaisuuksista. Tällaisia ovat esimerkiksi **ympäristömerkki ja reilun kaupan merkki**.

- Avoimessa menettelyssä viranomaiset voivat päättää, missä järjestyksessä menettelyssä edetään. Ne voivat noudattaa tavanomaista järjestystä ja päättää ensin tarjoajien kelpoisuuden hyväksymisestä ennen saatujen tarjousten arvioimista ja hankintapäätöksen tekemistä. Vaihtoehtoisesti ne voivat soveltuviissa tapauksissa muuttaa menettelyn järjestystä ja tarkastella ensin tarjouksia ennen kuin ne tarkistavat, että poissulkemisperusteita ei ole ja että valintaperusteet täyttyvät.
- Viranomaiset voivat **sulkea tarjoajan pois hankintamenettelystä**, jos sen toimintaan on liittynyt merkittäviä tai toistuvia puutteita aikaisempien hankintasopimusten toteuttamisessa.
- Tarjousten arvioinnissa viranomaiset voivat ottaa huomioon hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun **henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen**, jos ne voivat vaikuttaa merkittävästi hankintasopimuksen toteuttamisen laatuun.

Lisää joustavuutta paikallis- ja alueviranomaisille

Uusi direktiivi antaa jäsenmaille mahdollisuuden valita **yksinkertaistetun julkaisumenettelyn**, jota sovelletaan tietyntyyppisiin hankintaviranomaisiin:

- **Hankintaviranomaiset: keskushallintoa alemmalla tasolla toimivat viranomaiset**, kuten kunnat, alueelliset viranomaiset ja julkisoikeudelliset laitokset.
- **Menettely:** Jos viranomainen voi soveltaa yksinkertaistettua julkaisumenettelyä, sen ei tarvitse julkaista EU:n laajuista hankintailmoitusta kaikista kynnysarvot ylittävistä hankintasopimuksista. Sen sijaan tietyntyyppisistä hankintasopimuksista voidaan julkaista pelkästään **ennakkoilmoitus**, jossa ilmoitetaan, että:
 - sopimus tehdään julkaisematta hankintailmoitusta
 - yritysten on ilmaistava kiinnostuksensa sopimukseen, jotta viranomainen voi pitää ne ajan tasalla menettelystä.

Viranomaiselle jää näin enemmän joustovaraa menettelyn käynnistämisessä, mikä säästää aikaa ja rahaa.

Yhteistyö

- Uudet direktiivit helpottavat hankintaviranomaisten mahdollisuuksia yhdistää hankintojaan. Ne voivat esimerkiksi:
 - järjestää **yhteisiä hankintamenettelyjä** tai
 - tehdä hankinnat **yhteishankintayksikköä käyttäen**.

Yhteishankintoja voidaan tehdä **joko kansallisella tai rajat ylittävällä tasolla**.

- Kokemus on osoittanut, että **rajat ylittävät yhteishankinnat** voivat huomattavasti parantaa hankinnan tuloksia, sillä niissä voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti EU:n sisämarkkinoiden etuja. Uusissa direktiiveissä määritetään ensimmäistä kertaa **selkeät säännöt rajat ylittävälle yhteishankinnoille**. Säännöt takaavat tarvittavan oikeusvarmuuden hankintaviranomaisille ja yhteishankintayksiköille.

